

"Kleszczowe Zapalenie Mózgu – Szczepimy! Zapobiegamy!"

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM) to realne zagrożenie dla każdego z nas – zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. Jest to ostra choroba zakaźna ośrodkowego układu nerwowego przenoszona przez zakażone kleszcze z gatunku *Ixodes ricinus* (kleszcz pospolity). Budzi ona niepokój głównie z powodu poważnych powikłań zdrowotnych, które może powodować. Według danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) prowadzi do trwałych następstw neurologicznych aż u 58% pacjentów lub nawet zgonu u 1-4% przypadków. Wśród najpoważniejszych powikłań wymienia się m.in. niedowład, porażenia, zaniki mięśniowe.

Kleszcze to osiągające rozmiary od 1 do 30 mm krwio pijące pajęczaki zamieszkujące niemal wszystkie miejsca na Ziemi. W Polsce żyje 19 gatunków z 900 znanych. Wbrew obiegowej opinii kleszcze nie występują tylko w lasach liściastych i mieszanych.

Należy jednak pamiętać, że niezależnie od natężenia występowania kleszczy zagrożenie chorobami odkleszczowymi dotyczy całej Polski i jest szczególnie intensywne od marca do listopada.

Na uwagę zasługuje fakt, iż kleszcze nie wywołują chorób, a jedynie je przenoszą. Wirusy i bakterie przechodzą na nie bezpośrednio od żywicieli. Jeśli samica jest zarażona wówczas może przekazać patogeny larwom będących początkową postacią rozwojową kleszcza. Biorąc pod uwagę wysoką płodność kleszczy - u kleszczy pospolitych ilość jaj w składzie może wynosić nawet 5000!, mamy do czynienia z zagrożeniem szybkiego rozprzestrzenienia choroby.

Szacuje się, że ok 3-15% występujących w Polsce kleszczy jest zarażonych kleszczowym zapaleniem mózgu¹. Leczenie pacjentów, u których doszło do zarażenia wirusem kleszczowego zapalenia mózgu ma jedynie objawowy charakter. Chorych, w przypadku których doszło do neuroinfekcji (zaburzeń świadomości i nastroju, oczopląsu, porażenia nerwów czaszkowych, niedowładów kończyn oraz śpiączki) odbywa się w warunkach szpitalnych i często trwa wiele tygodni. Proces terapeutyczny z uwagi na brak specjalnie dedykowanego leku jest szczególnie utrudniony. W związku z tym najczęściej stosuje się dożylną nawadnianie, leki przeciwzapalne, przeciwbólowe i przeciwgorączkowe, a w razie potrzeby dodatkowo także leki zmniejszające obrzęk mózgu. Pacjenci, u których zdiagnozowano powikłania neurologiczne przeważnie wymagają

¹ Forum Zakażeń 2013;4 (1):21-27, Joanna Zajkowska, Piotr Czupryna

wielomiesięcznej, często intensywnej rehabilitacji, wiążącej się zazwyczaj z wyłączeniem z życia zawodowego².

Z uwagi na skomplikowany proces terapeutyczny kleszczowego zapalenia mózgu szczególnego znaczenia nabiera profilaktyka. Może ona przybierać różne formy (szczelny ubiór, substancje odstrasżające, tzw. repelenty). Nie ulega jednak wątpliwości, że **najskuteczniejszym i przez to najważniejszym sposobem zapobiegania kleszczowemu zapaleniu mózgu jest szczepienie ochronne.**

Kompletne szczepienie przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu wymaga podania trzech dawek szczepionki, przy czym dwie pierwsze wykonuje się w miesiącach zimowych lub wczesną wiosną regularnie w odstępie od jednego do trzech miesięcy. Trzecie szczepienie wykonane przed rozpoczęciem następnego sezonu wzmożonych zachorowań, kończy tak zwaną immunizację podstawową i zapewnia odporność poszczepienną na co najmniej trzy lata. Aby podtrzymać odporność poszczepienną należy po trzech do pięciu lat (w zależności od wieku i liczby otrzymanych szczepień przypominających) przedłużyć ją za pomocą jednej dawki szczepionki. Do szczepienia każdorazowo kwalifikuje lekarz.

Istnieje również możliwość uzyskania ochrony poszczepiennej w krótszym czasie. Na przyspieszony tryb szczepień składają się dwie dawki. W tym trybie drugą dawkę otrzymuje się po dwóch tygodniach od pierwszej. Trzecią i zarazem ostatnią dawkę należy podać od pięciu do dwunastu miesięcy od drugiej.

Szczepienie przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu jest szczepieniem zalecanym, ale wciąż nie obowiązkowym, zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w Polsce z 2016 roku.

Fundacja Aby żyć jest organizatorem **II etapu ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej pt. "Kleszczowe Zapalenie Mózgu – Szczepimy! Zapobiegamy!"**, której głównym celem jest podniesienie świadomości społeczeństwa w obszarze zagrożeń, jakie powodują kleszcze oraz korzyści płynących ze szczepień ochronnych. Kampania w sposób szczególny zwraca uwagę na kleszczowe zapalenie mózgu. Jest to druga po boreliozie najbardziej popularna w Polsce choroba przenoszona przez kleszcze.

W odróżnieniu od boreliozy w przypadku kleszczowego zapalenia mózgu istnieje skuteczna profilaktyka w postaci szczepień ochronnych i to jeden z kluczowych przekazów kampanii.

Kluczową platformą edukacyjną kampanii jest strona internetowa **szczepkleszcz.pl** stanowiąca kompendium wiedzy na temat kleszczowego zapalenia mózgu i profilaktyki w tym zakresie.

² Medycyna po Dyplomie, wydanie specjalne, marzec 2014, lek. Justyna Tymińska-specjalista medycyny rodzinnej, s.1